

Arcibiskup Graubner: Nenechme

Jsmo příliš zahleděni do sebe. A tím poškozuje další generace, kterým chybí jistota, teplo domova i dobrý příklad, říká v rozhovoru pro LN pražský arcibiskup Jan Graubner. „Děti potřebují především milující rodiče a jejich čas,“ zdůrazňuje hlava české katolické církve.

IVETA KRÍŽOVÁ

LN Blahobyt skončil, přišel zvrat k horšímu. Čechy čekají těžké časy, jak se všude zmiňuje. Nejprve pandemie covidu, nyní válka na Ukrajině a strach z chudoby. Jak jim primas český pomůže? Co byste poradil vystrašené společnosti?

Jako duchovní nemám možnost pomáhat hmotně, ale duchovně snad ano. Za šťastné řešení se modlím a přivítám spolupráci všech, kteří se k modlitbě přidají. Pak se mi zdá důležité, abychom si nedělali přílišné starosti o budoucnost a nedali se ovládat strachem. Společnost postavená na víře v nekonečný ekonomický růst musí počítat s krizemi. Asi bude nutné žít skromněji a více rozvinout konkrétní solidaritu. Nespoléhat jen na stát. Možná znovu proměním okrasné trávníky u domků na zeleninové zahrady. Když nám budou chybět věci hmotné, možná více doceníme věci duchovní. Tím nemyslím jen věci náboženské, ale i věci přirozené, od kterých můžeme začít. Jsou to především mezilidské vztahy. I kdyby nám všelicos chybělo, můžeme být spolu šťastní, když se budeme umět rozdělit, navzájem si pomáhat, velkoryse odpouštět a společně se radovat.

LN Nedávno jste uvedl, že míváte pocit, že se od vás čeká daleko víc, než můžete stihnout nebo na co stačíte. Co vy sám jste si zvolil za hlavní priority, které se budete v novém úřadu věnovat?

Když nám budou chybět věci hmotné, možná více doceníme věci duchovní. Tím nemyslím jen věci náboženské, ale i věci přirozené.

”

Ano, úkolů a výzev vidím víc, než se dá zvládnout, ale jsem si jistý, že Bůh je moudrý a nechce od nás nic nemožného. Proto se snažím správně rozlišovat a dělat dobře to, co v přítomné chvíli dělat mám. To, co není v mé moci, pak s důvěrou odevzdat Bohu a být klidný. V náboženské řeči se tomu říká plnit Boží vůli v přítomném okamžiku.

LN Podle vašich dřívějších vyjádření je v největší krizi rodina. V čem tuto krizi spatřujete a vede z ní cesta ven? Jak rehabilitovat v současné společnosti rodinu?

Jeden z důvodů rodinných krizí je naše přílišné soustředění na sebe. Láska k sobě však není nic špatného, pokud jí máme jako míru lásky k druhému. Kristus říká, že druhé máme milovat stejně jako sebe. Kdybychom hledali dobro druhých stejně jako svoje, naše vztahy by byly daleko lepší. Když se na to zapomíná, pak je soužití těžké a mnohé rodiny se rozpadají. Nejhorší je poškození další generace, které chybí jistota a teplo domova i dobrý příklad.

Bude nutné žít skromněji a více rozvinout konkrétní solidaritu. Nespoléhat jen na stát, říká v rozhovoru Jan Graubner.

FOTO MAFRA - MILOSLAV JANČÍK

Na přibývající problémy dětí reagujeme navyšováním počtu speciálních pedagogů a psychologů, zvyšujeme počty kroužků a nevíme, že děti potřebují především milující rodiče a jejich čas. Mnozí rodiče se rozvádějí proto, že nedovedou zvládnout těžkosti manželských vztahů. Nebo proto, že myslí na své právo na nové štěstí a neuvědomují si, jak jsou krutí ke svým dětem, když nerespektují jejich přirozené právo na věrnou lásku otce i matky. Nikoho nesoudím, ale řešení vidím v podpoře rodiny jak v oblasti kulturní, včetně pozitivního obrazu přirozené rodiny v kultuře a sdělovacích prostředcích, tak ekonomické. Církev jim nabízí duchovní doprovázení.

LN Zmínil jste se, že se chcete zaměřit na církev zdola – co to v praxi znamená?

Církev zdola pro mě znamená především společenství farnosti. Tam se vytváří základní společenství církve. Farnost se skládá z rodin. Rodiny, které počítají s Bohem a jsou otevřené působení Ducha Svatého, který je Láska, jsou základem církve. Farní společenství vyžaduje aktivní spolupráci. Jeden druhému musí naslouchat a vzájemně si pomáhat i spolupracovat na společném díle. Tam, kde žijeme pro druhé, se osvojujeme od sebe samých a lidsky vyzráváme. Objevujeme radost z toho, že jsme přispěli ke štěstí druhých. Společenství vzniká ze svobodného darování sebe, svého času a svých schopností. To potřebuje ke svému rozvoji jak církev, tak i společnost, která je až příliš rozdrobená a rozhádaná.

LN Jak vnímáte duchovní rozměr české společnosti, o které se často nepodloženo čísly hovoří jako o ateistické společnosti?

O naší společnosti se mluví jako o ateistické asi proto, že za komunismu k tomu byly vychovávány celé generace. Říkalo se, že víra je pro malé děti a staré babičky. Kdo chce být moderní a vzdělaný, je ateista. Ve skutečnosti se při posledním sčítání lidí přihlási-

lo k ateismu necelých 600 lidí. Mnozí o sobě sice říkají, že jsou ateisté, ale při řeči se ukáže, že občas do kostela chodí, když jsou v tísní, tak se i modlí. Říkají: „já nejsem ten svatý, který chodí každou neděli do kostela“. Myslím, že to souvisí s českou představou dokonalosti. Chceme nejmodernější techniku či módu. Co neodpovídá naší představě, snadno odepíšeme. Neumíme nést napětí mezi realitou a ideálem. Přesto máme mezi sebou mnoho lidí, kteří jsou otevření duchovním hodnotám. Jenom je třeba jim v jejich hledání pomáhat.

LN Je česká společnost dostatečně nábožensky vzdělaná? Neuvažujete třeba o tom vrátit do škol náboženství, možná i jako nepovinný předmět? Budete to nějak prosazovat?

Náboženské vzdělání velmi chybí nejen pro osobní duchovní život, ale bez základních náboženských znalostí lidé nerozumí mnohým obrazům v galeriích či duchovní hudbě, ale ani historii. Návrh výuky náboženství do škol bych považoval za velmi dobrou věc. Zatím se tomu mnozí brání. Někteří se bojí vlivu církve. My nechtíme nic vnucovat, ale nabízejeme například tzv. vstupy do škol na daná témata a přibývá škol, které o to žádají. Máme dobré zkušenosti.

LN Nechybí církev v současném veřejném prostoru?

Chybí. Ale církev, to nejsou jen bohoslužby a duchovní představitelé. I laici by měli více vystupovat veřejně jako věřící, kteří jsou pro společnost velkým přínosem, i když o své víře nehovoří.

LN Spatřujete v současné době větší nástup modernismu na úkor spirituality?

Mluvíme-li o modernismu, mám chuť se vrátit o 120 let zpátky. Dnes se zdá, že spíš můžeme mluvit o světském duchu, který je

někdy ovlivněn starým modernismem či francouzským laicismem, komunistickým ateismem, kapitalistickým materialismem a postmoderním relativismem. V této atmosféře někteří hledají spiritualitu, která by nestála moc námahy, nebo se spokojí s jakousi „světskou spiritualitou“ bez Boha, která ovšem není schopná vytvářet skutečné duchovní hodnoty.

LN Jak se díváte na někdy až agresivní nástup různých sekt a pseudonáboženských společností? Proč jsou pro některé lidi atraktivnější než tradiční katolická církev?

Často probouzejí zvědavost jen proto, že jsou u nás nové. Lidé, kteří zkoušejí třeba východní náboženství, si z nich ale berou jen něco, ne celou kulturu, a jsou nakonec zklamáni. Některým, kteří se ztrácejí v chaosu postmoderny, vyhovují sekty pro svou uzavřenost a vyhraněnost. Ostatně to souvisí i s nárůstem komunikačních bublin a opozičních skupin, jako jsou antivaxeri nebo podporovatelé Vladimira Putina. Katolická církev nabízí spiritualitu, která vyžaduje soulad duchovního povznesení a praktického života. Je náročná, ale velmi praktická, krásná a užitečná. Mnohokrát jsem se setkal s lidmi, kteří byli naší církví nadšeni, ale když zjistili, že se po nich žádá vnitřní kázeň, šli hledat jinam.

LN Katolickou církev již dlouhou dobu trápí nedostatek kněží, dokonce i příliv duchovních z Polska není tak častý. Jak chcete zatraktivnit kněžské povolání?

V naší společnosti nechybí jen kněží, ale i lékaři, kuchaři a mohli bychom ukázat na mnohé profesce. Ukazuje se, že jsme mnohým nedopřáli se nenarodit. Kardinál Špidlík říkával, že kněžských povolání je vzhledem k počtu narozených pořád stejně. Jen je rozdíl, jestli je v rodině jedno dítě, nebo deset. Situace ve většině postkomunistických zemí je podobná jako u nás. Kde roste blahobyt a lidé jsou zahleděni na sebe, ubý-

vá ochoty k oběti. V současné době nemůžeme očekávat kněze ani z Polska. Myslím, že v první řadě nejde o atraktivnost kněžství, o níž mluvíte. Za důležitější považuji ochotu a schopnost ke službě. Základním problémem je zdravá víra, správný vztah k Bohu. Současná epidemie sebestřednosti zasáhla i mnohé křesťany, kteří si zvykli vidět Boha jako dobrého pomocníka a služebníka svého štěstí. Místo, aby se ptali, co on od nás žádá, snaží se Bohu vnucovat své představy. Někteří ho dokonce ze svých služeb propustí, když mají dojem, že jim dobře neslouží, a přestanou se o něj zajímat. Jako náš hlavní úkol proto vidím pravdivý život z víry a výchovu k službě.

LN V souvislosti s úbytkem kněží se čím dál více otevírá otázka celibátu. Jak vysvětlujete kněžským smysl celibátu v dnešním světě?

Má-li se někdo rozhodnout pro celoživotní službu Bohu, musí nejprve Boha objevit a být jím uchváten, fascinován. Jen úžas v něm probudí touhu naslouchat mu, odpovídat mu, přijímat jeho dary s vděčností a na Boží sebedarování odpovědět darováním sebe. Skutečné naslouchání plně

Neumíme nést napětí mezi realitou a ideálem. Přesto máme mezi sebou mnoho lidí, kteří jsou otevření duchovním hodnotám.

”

touhy přijímá jeho slovo, nechá ho vtělovat do svých postojů a skutků. Tak přijímá samotného Boha, který se mu daruje skrze své slovo. Bůh ho naplňuje, a tím se prohlubuje vzájemný vztah. Je

běžné, že v životě přijdou krize, které otevírají dveře do nových prostor vztahu. Má-li však člověk udělat další krok, musí odpovědět na Boží dar vlastním darováním. Sv. Pavel píše Římanům: pro Boží milosrdenství vás, bratři, vybízím: přinásejte sami sebe v obětí živou, svatou a Bohu milou! To ať je vaše duchovní bohoslužba. To nepíše kněžím, ale všem pokřtěným. Musíme se naučit, aby náš vztah s Bohem přerůstal v duchovní bohoslužbu. Pak můžeme předpokládat připravenost mladých mužů přijmout povolání ke kněžské službě. Základem celibátu není zřeknutí se sexu, ale celistvé darování se Bohu. To tělesné je jen důsledek.

LN Papež František loni schválil změnu kanonického práva a ženy mohou oficiálně sloužit u oltáře jako ministrantky. Nadále jim ale zůstává zapovězený kněžský stav a jáhenství. Jak vysvětlit dnešní ženě, že na tato povolání nemůže pomýšlet?

Papež udělal z některých služeb kleriků služby laiků. Mám radost z toho, že se z výjimek stává pravidlo a přibývá mužů i žen, kteří slouží místnímu společenství církve, například návštěvou nemocných a přinášáním svatého přijímání. Kněžství není kariéra, jak si mnozí představují, ale služba, kterou si člověk nevolí, ale dostává povolání od Boha. Ten je svobodný v tom, koho povolá. Já nemohu za to, že Ježíš povolal za apoštoly jen muže. Ani nemám právo na tom nic měnit. Přijmout dané věci považuji za projev pokory. Ale připomeňme, že ve křtu jsme všichni dostali účast na Kristově královském kněžství a z moci křtu jsme všichni povoláni nejen oslavovat Boha, ale i budovat církev. Tak buduje církev třeba rodina, která rodí děti a křtem je odevzdává Kristu, aby se staly Božími dětmi.

LN Jak nahlížíte na sloužení tridentské mše v České republice – povolujete kněžím, aby tuto tradiční latinskou mši sloužili, nebo jste proti této iniciativě?

Zájem o účast na tridentské formě mše svatě je stále živý, i když jde jen o jednotlivce nebo malá společenství. Máme určených několik kostelů, kde se nadále slouží Tridentská mše svatá. To není směr, kterým jde dnešní církev, ale katolicita znamená, že nikoho nechceme vylučovat, a do společenství církve patří široká škála názorů, postojů a tradic.

LN Dalším bolem katolické církve je nedostatek řeholníků v řádech. Jak rády lépe propagovat, čím mohou dnešní člověk-ka zaujmout?

S řeholníky a řeholnicemi je to podobné jako s kněžím. Nejprve musí lidé objevit službu, život pro Boha a pro druhé, ochotu oběti a duchovní radost. Pokud člověk neobjeví Boha tak, že se do něj zamiluje, že je ochotný pro něj žít, nemá smysl mu nabízet řeholní život.

LN V souvislosti s vaším jmenováním arcibiskupem pražským se vynořily i spekulace, že byste mohl být příštím českým kardinálem, tedy i tím, kdo by mohl volit příštího papeže. Co od hlavy katolické církve v budoucnu očekáváte? Co je pro vás zásadní a který směr katolické církve je vám nejbližší?

Ano, slyšel jsem to, ale hodně jsem se smál. Praha kardinála stále má. Kdo si všímá reality, vidí, že papež František vybírá kardinály především z míst vzdálených, z míst, kde je církev malým společenstvím, nebo kde církev prochází těžkou zkouškou. Evropské metropole si budou muset zvyknout na to, že budou bez kardinálů. Ptáte-li se na směr, pak říkám, že nemám rád extrémy. Každá silnice musí mít krajiny, ale je důležité, aby široký byl pruh, po kterém se jezdí, ne krajince.